

2016-02-01 ja 02

KUVAILEVAN METATIEDON ASIAANTUNTIJARYHMÄN KOKOUS

Aika: 1.2.2016 klo 10.15-16.00

Paikka: Leipätehdas, Kaikukatu 4

Läsnä: Ville Huhtala (Helsingin yliopiston kirjasto), Ulla Ikäheimo (Kansalliskirjasto), Sirpa Janhonen (Varastokirjasto, puheenjohtaja), Mervi Kivirinta (Diakin kirjasto), Mirja Lampola (Aalto-yliopiston kirjasto), Eeva-Riitta Peltonen (Tampereen kaupunginkirjasto), Anne-Mari Salmela (Turun yliopiston kirjasto, sihteeri), Kukka-Maritta Taskinen (Savonia-amk), Jaana Uurasjärvi (Eduskunnan kirjasto) ja Kiti Vilkki-Eriksson (Kansalliskirjasto).

Kutsuttuina asiantuntijoina: Minttu Hurme (Kansalliskirjasto), Juha Hakala (Kansalliskirjasto) klo 13.00-13.45.

Poissa: Anne Andersson (Åbo Akademis Bibliotek)

Aika: 2.2.2016 klo 9.00-15.10

Paikka: Leipätehdas, Kaikukatu 4

Läsnä: Ville Huhtala (Helsingin yliopiston kirjasto), Ulla Ikäheimo (Kansalliskirjasto), Sirpa Janhonen (Varastokirjasto, puheenjohtaja), Mervi Kivirinta (Diakin kirjasto), Mirja Lampola (Aalto-yliopiston kirjasto), Eeva-Riitta Peltonen (Tampereen kaupunginkirjasto), Anne-Mari Salmela (Turun yliopiston kirjasto, sihteeri), Kukka-Maritta Taskinen (Savonia-amk), Jaana Uurasjärvi (Eduskunnan kirjasto) ja Kiti Vilkki-Eriksson (Kansalliskirjasto).

Kutsuttuina asiantuntijoina: Maria Virtanen ja Jukka Lehmus (13.00-13.30)

Poissa: Anne Andersson (Åbo Akademis Bibliotek)

Pöytäkirja

1. Edellisen kokouksen pöytäkirja

Kysymys liittyen pöytäkirjan kysymykseen ja siihen annettuun vastaukseen:

b) Onko 506-kenttään pakko laittaa 5-osakenttä? Näitten tietojen lisäily satoihin tuhansiin tietueisiin tekee muutostyöstä aika monimutkaisen prosessin.

Vastaus: Jos kuvailun kohteena oleva aineisto on avoimesti käytössä niin osakenttää |5 ei tarvitse. Jos aineisto ei ole avoimessa käytössä osakenttä |5 on syytä tallentaa Finnan takia. Myös omassa tietokannassa ko. osakentän tallentaminen on perusteltua, kun aineistolla on eri tahoilla erilaisia oikeuksia ja tietue on yhteinen - näin on esim. Helkassa.

Olen Melindassa tallentanut kenttään 506 geneerisen käyttörajoitushuomautuksen "*Käytettävissä lisenssin hankkineiden organisaatioiden verkossa. - Access is permitted via the licensee organizations' network*". Eikö se riitä? Melindan tietueeseen ei minusta kannattaisi laittaa kaikkia kirjastokohtaisia huomautuksia: näytöstä tulee varsin sekava. Asiakkaat tuskin näitä lukevat – he vain klikkaavat ja katsovat, toimiiko linkki.

Vastaus: Valitettavasti tuo geneerinen huomautus ei ole riittävä Finnan kannalta, vaan tarvitaan täsmällisempi organisaatiokohtainen huomautus. Kenttä on myös varustettava osakentällä |5, jossa ISIL-tunnus.

Esimerkki:

506 1# |a Aineisto on käytettävissä Helsingin yliopiston verkossa. |f Online access with authorization |2 star |5 FI-Hu1

540 ## |c Helsingin yliopiston lisenssi. |u <http://urn.fi/URN:NBN:fi:hulib-201510133690> |5 FI-Hu1

2. Ilmoitusasiat

[RDA-kyselytunti](#) 4.2.2016 klo 14-15

[Talonmiehen tuokio](#) 4 10.2.2016 klo 13-14

Kansalliskirjasto järjestää RDA-kuvailuohjeisiin (Resource Description and Access) liittyviä tunnin mittaisia [verkkokoulutuksia](#) eri aiheista vuoden 2016 aikana.

RDA:n mukaiset konversio-ohjelmat Ebrarylle, kyrillikalle ja BookWheren tietuepöytäkirjoja varten valmistuvat lähiaikoina.

3. Aleph / Voyager-asiat

Alephissa on ollut käytössä fiksi, joka on tietuetta tallentaessa lisännyt kenttiin 245, 260 ja 300 automaattisesti välimerkkejä. Koska fiksiä ei pysty muokkaamaan niin, että se ei tekisi loppupistettä myös 300-kenttään, se on nyt poistettu käytöstä. **Huomauttaa siis itse tarkistaa kyseisten kenttien välimerkit!** Kansalliskirjasto selvittää Ex Librikseltä, onko kyseisestä fiksistä olemassa tai tulossa RDA-yhteensopivaa versiota.

Osakenttien valmiita sisältövaihtoehtoja on Alephissa muokattu seuraavien kenttien osalta:

- 530 |a Julkaistu myös verkkoaineistona.
- 776 08 |i Verkkoaineisto:
- 856 4 |y Linkki verkkoaineistoon:

Seuraavat muutokset Alephin luettelointiohjelmaan tehdään lähiaikoina:

- Lisätään hakuindeksejä: sekä 338-kenttään kohdistuva että 040 osakenttään je kohdistuva
- Tag Informationista poistetaan linkki Kirjastoaineistojen kuvailusääntöihin, tilalle tulee linkki RDA Toolkitiin, ja kun uusi RDA-sovellusohje valmistuu, linkataan siihen ISBDn mukaisen sovellusohjeen sijaan. (ISBDn mukainen sovellusohje jää edelleen käyttöön, se laitettaneen KUMEAn sivuille).

4. RDA-konversio

Pääsiäisenä toteutettavaa [RDA-konversiota](#) olisi syytä testata kirjastoissa, erityisesti huomiota kannattaa kiinnittää 260 ja 264-kenttiin sekä erikoisaineistojen kohdalla 336 ja 338 kenttiin. Korjauksia kannattaa tehdä, jos huomaa virheitä. Konversio-ohjelmassa havaituista mahdollisista omituisuuksista pyydetään ilmoittamaan marc-listalla, marc-posti[at]helsinki.fi.

5. MARC21-sovellusohjeen päivittäminen

Toisena kokouspäivänä keskityttiin RDA-sovellusohjeen päivittämiseen. Päästiin kenttään 041, siitä jatketaan ACP-kokouksessa torstaina 11.2. klo 13-15.

6. Tallennusalustat

Liikkuvan kuvan, mikrotallenteen ja osakohteiden tallennusalustat valmisteilla.

Kartan tallennusalusta on laitettu [tallennustietoihin](#).

Kansalliskirjasto vie uudet tallennusalustat myös Alephin luettelointiohjelmaan ja poistaa vanhat, ISBD:n mukaiset alustat käytöstä.

7. RDA-ohjeiden tilanne

[Alkuteoksen merkitseminen RDA-kuvailussa](#) -ohje on nyt nimeltään *Teoksen ensisijaisen nimekkeen merkitseminen monografioiden RDA-kuvailussa*.

Ohjetta päivitetään edelleen.

[RDA-työohjeeseen painetuille monografioille](#) on lisätty linkkejä RDA toolkitin ko. sääntökohtiin ja tehty joitain yksittäisiä korjauksia.

8. Kirjastojen kysymykset

1.a kysymys:

Ovatko 344- ja 347-kentät pakollisia visuaalisen aineiston kuvailussa?

Vastaus:

344-kenttä (RDA luvut 16.2-16.9), 345-kenttä (RDA luvut 17.2-17.3), 346-kenttä (RDA luvut 18.2-18.3), 347-kenttä (RDA luvut 19.2-19.7) eivät ole ydinelementtejä - eivät siis "pakollisia", vaan kuvailevan yksikön päätettävissä, jos ne katsotaan tärkeiksi aineiston valinnan tai identifioinnin kannalta.

1.b kysymys:

Onko RDA-säännöissä aina toistettava 336-kenttää, jos eri sisältötyyppejä on useita? Koulutuksessa ollut esimerkki lasten kuvakirjasta.

```
336 __ $a stillkuva $b sti $2 rdacontent
336 __ $a teksti $b txt $2 rdacontent
337 __ $a käytettävissä ilman laitetta $b n $2 rdamedia
338 __ $a nide $b nc $2 rdacarrier
```

Vastaus:

RDA:n luvussa 3.2.1.3 ohjeistetaan merkitsemään yksi tai useampi sisältötyypin termi. Suomessa on linjattu, että jos ei pystytä määrittelemään pääasiallista sisältötyyppiä, merkitään kaikki. Ja vielä että noudatetaan vaihtoehto b:tä, jonka mukaan merkitään sisältötyypit, jotka vastaavat aineiston olennaisimpia osia (sisältäen myös pääosan). Kuvakirjoissa, joissa on runsaasti kuvia, mutta myös tekstiä voidaan merkitä sekä stillkuva että teksti termit omissa kentissään Kansainvälisissä käytännöissä (mm. BL ja LC) kenttiä toistetaan. Melinda-kuvailussa noudatetaan tätä tapaa.

1.c kysymys:

Onko 33X \$3-osakenttään tallennettavista suositeltavista termeistä lista jossain?

Vastaus:

Osakenttä 3 ei sisällä kontrolloituja termejä, mutta olisi hyvä, jos käytettäisiin systemaattisesti samoja termejä tietokannan sisällä. Violasta on tulossa ohjeita tähän. Metatietosananastossa on ao. termejä [Laajuuden yksikkö -ryhmän](#) alla.

Esimerkki:

```
336 __ $3 Kirja $a teksti $b txt $2 rdacontent
336 __ $3 CD $a puhe $b spw $2 rdacontent
336 __ $3 CD-ROM $a kaksiulotteinen liikkuva kuva $b tdi $2 rdacontent
336 __ $3 CD-ROM $a tietokoneohjelma $b cop $2 rdacontent
336 __ $3 CD-ROM $a ääni $b snd $2 rdacontent
337 __ $3 Kirja $a käytettävissä ilman laitetta $b n $2 rdamedia
337 __ $3 CD $a audio $b s $2 rdamedia
337 __ $3 CD-ROM $a tietokonekäyttöinen $b c $2 rdamedia
338 __ $3 Kirja $a nide $b nc $2 rdacarrier
338 __ $3 CD $a äänilevy $b sd $2 rdacarrier
338 __ $3 CD-ROM $a tietolevy $b cd $2 rdacarrier
```

2. kysymys:

Onko 540-kentän a-osakentässä oleva tieto Ei poimintaa oltava kahdella kielellä? Eli Ei poimintaa, no copying? Nyt kirjastojen tietokannoissa on tätä tietoa jo kahdella eri tavalla suomenkielisenä (Ei poimintaa ilman puolipistettä ja Ei poimintaa puolipisteen kera). Tarvittaisiin yksiselitteinen ohjeistus välimerkityksineen. Lisäksi on muistettava keskustella tästä Finna-toimiston kanssa, koska kaikki muutokset vaikuttavat myös Finna-haravointeihin.

Vastaus:

Tässä on yksiselitteinen ohje. **540 ##|3 Metadata ja Ei poimintaa. No copying; |b Elsevier.** (osakentässä |3 kerrotaan aineisto, jota tiedot koskevat, osakentässä ja ilmaistaan poimintaluettelointikielto suomeksi ja englanniksi ja osakentässä |b käyttöluvan antaja) Pahoittelemme, että aiemmin antamassamme ohjeessa välimerkit olivat eri tavalla. Kentän tallennuksessa kannattaa olla tarkka, jotta Finna tunnistaa sen! [Täältä](#) löytyy ohjeistusta liittyen käyttörajoitettuun metatietoon Finnan näkökulmasta.

3. kysymys:

Poimin äsken tietueen, jossa on kaksi 250-kenttää:

250 \$a Fourth edition.

250 \$a Global edition.

Onko oikein vai pitäisikö molemmat laittaa samaan kenttään? Kirjassa painostiedot ovat allekkain nimiösivulla.

Vastaus:

Tässä tapauksessa voi toistaa.

4. kysymys:

Miten merkitään tunnit ja minuutit? **RDA-toolkit Liite B: Lyhenteet** osiossa ohjeistetaan.

hour, -s	hr.
minute, -s	min.
second, -s	sec.

RDA toolkitin luvun **7.22.1.3. Keston merkitseminen** esimerkeissä merkinnät vaihtelevat.

Vastaus:

RDA-toolkitin B-liitteessä on eri maiden lyhenteitä ja joukossa on virheellisiä lyhenteitä. Tästä on valittu RDA:n kansainväliselle yhteisölle, ja he ovat luvanneet miettiä B-liitteen korjaamista.

Suomalaiset oikeaoppiset lyhenteet löytyvät RDA linjauksista [Kuvailusääntöpalvelujen sivulta](#):

minuutti	min
sekunti	s
tunti	h

Suomalaiset linjaukset yritetään saada julkaistuiksi RDA-toolkitissa huhtikuussa, jolloin linjausten käyttö helpottuisi, mutta aikataulut ovat aina kiinni kustantajapuolesta.

5. kysymys:

Metatietosanaston rooli-listassa (<https://wiki.helsinki.fi/pages/viewpage.action?pageId=120463408>) on termi *soitonoppaan tekijä*. Ihmettelen, miksi sitä ei ole Fintossa eikä RDA toolkitissa?

Vastaus:

Ehdotimme termiä RSC:lle, mutta eivät hyväksyneet RDA-tekstiin, joten se jää kansalliseksi termiksi, joka sijoitetaan vain Metatietosanastoon. Termi on wiki-pohjaisessa Metatietosanastossa, mutta ei vielä Fintossa. Fintoa täydennetään kevään aikana ja tämäkin termi lisätään sinne kansallisena terminä.

9. Seuraavat kokoukset

ACP-yhteydellä

11.2 klo 13-15

24.2 klo 9.00-11

Tiistaina 8.3 klo 10.15 Fabianian kokoushuoneessa